

СТ А Н О В И Щ Е

от: *доц. дн инж. Веселин Цветанов Митев,*
Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“ – София,
Професионално направление: 3.8 Икономика,
Научна специалност: Икономика и управление по отрасли

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** в професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Божидар Руменов Радков*
Тема на дисертационния труд: *„Приложение на финансови модели в предприятието“*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 952/05.04.2024 г. на Заместник-ректора по научноизследователската дейност на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е докторант в самостоятелна форма на обучение срещу индивидуално заплащане в катедра „Индустриален бизнес“ на УНСС по научна специалност Икономика и управление (индустрия) съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 952/05.04.2024 г.

Дисертантът е роден на 03.04.1997 г. като през 2020 г. придобива бакалавърска степен по Икономика в Кьолнски университет, Германия, а през 2022 г. придобива магистърска степен по Бизнес икономика в УНСС. Владее английски и немски език. Той е награждаван и за постигнат висок успех през следването си в Кьолнски университет и в УНСС.

Докторантът притежава и богато професионално развитие в големи международни компании. Започнал е като стажант, преминава през бизнес асистент – старши специалист – специалист продажби, а понастоящем е бизнес анализатор.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с общ обем от 208 страници и е структуриран в увод, изложение в три глави, заключение, списък с използвана литература, списък с таблиците, списък с графиките и списък с уравненията. Използваната литература включва 253 източника, от които 10 български и 243 чужди.

Актуалността на дисертационния труд е значима и произтича от това, че съвременните тенденции в икономическата наука, развитието на съвременните технологии и тяхната все по-широка употреба оказват съществено влияние и върху финансовото моделиране. Необходимо е да се отчете и влиянието на технологичния напредък при конструирането на финансови модели и изготвянето на финансовите анализи, което би могло да се определи като важно за вземането на обосновани управленски решения.

Дисертационното изследване се фокусира върху идентифициране на подходящи инструменти за финансово моделиране, разработване и прилагане на конкретен финансов модел, с чиято помощ би могло да се установи финансовото състояние на мобилните оператори, които извършват своята икономическа дейност на територията на Република България. В структурно отношение основната цел е детайлизирана в две подцели, първата от която е свързана с идентифициране и теоретично систематизиране на основни финансови инструменти и техните финансовите показатели, които да се използват при установяването на финансовото състояние на бизнес организации, а втората подцел се основава на систематизиране и представяне на подходящ финансов модел, при който се отчита обективно съществуващата връзка между резултатите от финансовото моделиране и резултатите от използването на други икономически концепции за предприятие, функциониращо при конкретни пазарни условия.

Двете основни подцели в структурно отношение представляват съдържанието на трите основни глави в дисертационния труд.

Предметът на дисертационния труд е да се определи съвкупността от инструменти и показатели на финансовото състояние на предприятията, отразяващи обективното им финансово състояние към момента на изследване чрез фокусиране върху процеса на финансово управление на

предприятията и върху оценката на причинно-следствените връзки между входа и изхода на този процес.

Обектът на изследване в дисертационния труд са предприятията, специализирани в предоставянето на услугата: мобилна телефония, тоест включва така наречените мобилни оператори, формиращи пазара на телекомуникационни услуги в България.

Съобразно дефинираните цели, обект и предмет на дисертационното изследване докторантът е дефинирал и основната си докторска теза, а именно: „При конструирането на приложим обективен финансов модел е възможно да бъде отчетена пазарната структура, като по този начин при процеса на финансово управление могат да се отчетат и спецификите на пазара, част от който са изследваните бизнес организации.“.

Използваната научна литература включва 253 източника, от които 10 на български език и 243 на други езици.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Изследователският подход към основната цел, двете основни подцели и формулираната докторска теза е основан на систематизиране на теоретичните основи на финансовото моделиране, като е направено задълбочено проучване и е проведен теоретичен анализ на различните теории и концепции за ролята и мястото на финансовите модели при финансовото управление на отделното предприятие. Разгледани са детайлно три финансови модела, а именно: на Dahooie, Zavadskas, Vanaki, Firoozfar (2019); на Safaei Ghadikolaei, Khalili Esbouei и Antucheviciene (2014) и на Bulgurcu (2012). Всичките те са разработени през последните години и са основани на различни по брой и съдържание финансови показатели.

Извършен е критичен анализ на разнообразни финансови показатели и инструменти за финансов анализ и на тази основа е извършен синтез на различни теоретични финансови модели.

Разработена е авторска методика за определяне на тежестите на финансовите показатели във финансовия модел и методология за оценка на финансовото състояние на предприятията при адаптиран от автора финансов модел, приложим за условията на пазари с монополизирано или господстващо пазарно положение.

Анализирани са ключовите финансови показатели на компаниите, опериращи в определен сегмент на телекомуникационния пазар в България и на тази основа е извършен сравнително-приложен анализ, открояващ разлики във финансовото им управление.

Предложената методическа схема за конструиране на финансов

модел, отчитащ пазарното поведение на отделните предприятия, е атестирана за условията на олигополната пазарна структура при мобилни и фиксирани услуги в България.

На основата на резултатите от изследването са формулирани обобщения, изводи и конкретни препоръки за подобряване на финансовото управление на операторите за мобилни и фиксирани услуги в България.

Запознаването ми с цялостния дисертационен труд показва, че постигнатите резултати съответстват с поставените основна цел и двете подцели, които заедно с постигнатите положителни резултати по съвкупност обуславят цялостното ми одобрение на труда като притежаващ необходимите качества на дисертационно изследване за получаване на образователна и научна степен „доктор“. Дисертационното изследване дава възможност за бъдещи разработки в областта на изготвяне на адаптирани финансови модели за предприятия, функциониращи при други пазарни условия.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Изведените научни резултати и изводи съответстват на формулираните от автора приноси.

Общата ми оценка е, че представените резултати от направеното изследване в дисертационния труд на Божидар Радков могат да се характеризират като обогатяване на съществуващи знания и приложение на научни постижения.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В документите по процедурата са представени три научни публикации в престижни издания. Две от тях са на български език, в които докторантът е единствен автор. Представена е и една публикация на английски език в реферирано в Scopus научно списание, която е под печат.

Научните публикации отговарят на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“, като показват активността на автора за оповестяване на постигнатите резултати в дисертационния труд. Приложените публикации коректно отразяват резултатите от научното изследване.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 41 страници. В него е направена обща характеристика на дисертационния труд и са описани неговата структура и съдържание. В синтезиран вид е изложено съдържанието на отделните глави, като е акцентирано върху най-важните теоретико-методологични и

емпирични резултати. Представена е справка на основните научни и научно-приложни приноси. Приложен е списък с публикациите на автора по темата на изследването.

Общата ми оценка за автореферата е, че той представя коректно, прецизно и в необходимата пълнота основните моменти от дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки.

Позволявам си да препоръчам на докторанта да продължи научните си търсения в областта на финансовото моделиране и финансовите инструменти при различни условия на пазарната среда или отрасли.

По време на публичната защита маг. Божидар Радков да вземе отношение по следния въпрос, а именно: „До каква степен разработената от Вас методика за определяне на тежестите на финансовите показатели в конкретния финансов модел спомага за обективността на получените резултати?“.

8. Заключение

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Дисертационният труд показва, че маг. Божидар Руменов Радков притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. „Икономика“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното и на основание на постигнатите положителни резултати в дисертационния труд и в съответствие с приетите изисквания за получаване на образователната и научна степен „доктор“, с пълна увереност препоръчвам на уважаемото научно жури на Божидар Руменов Радков да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3.8. Икономика; Докторска програма: Икономика и управление (индустрия).

28.04.2024 г.
София

Подпис:
(доц. дн Веселин Митев)

P O S I T I O N

by: Assoc. Prof. Veselin Mitev, DSc.,
University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", Sofia;
professional field 3.8 Economics, scientific specialty "Economics and
Management by industry

Subject: Dissertation work for awarding the educational and scientific degree of
"doctor" in scientific specialty 3.8. Economics, doctoral program
"Economics and Management (Industry)", at UNWE.

Author of the dissertation: Bozhidar Rumenov Radkov
Dissertation topic: "Application of Financial Models in the Enterprise"

Reason for presenting the opinion: participation in the composition of the
scientific jury for the dissertation defence according to Order No. 952 of 5th
April 2024 of the Vice-Rector for Research of UNWE.

1. Information for the doctoral candidate

The doctoral candidate is an individually paying doctoral candidate in an independent form of study in the Department of Industrial Business at UNWE in scientific specialty 3.8. Economics, Doctoral Program "Economics and Management (by Industry)" according to the Order of the Vice-Rector for Research of UNWE No. 952 of 5th April 2024.

The doctoral candidate was born on 3rd April 1997. In 2020 he took a bachelor's degree in Economics at the University of Cologne, Germany, and in 2022 he obtained a master's degree in Business Economics at UNWE. He speaks English and German. He was also awarded for educational achievements during his studies at the University of Cologne and at UNSS.

The doctoral candidate has also extensive professional fulfilment in large international companies. He started as a trainee, progressing through the positions of a business assistant, senior specialist, sales specialist, and is currently employed as a business analyst.

2. General characteristics of the presented dissertation work

The dissertation work consists of a total of 186 pages and is structured as follows: an introduction, a three-chapter exposition, a conclusion, a list of references, a list of tables, a list of charts, and a list of equations. The literature used includes 253 sources, of which 10 are in Bulgarian and 243 are in other languages.

The topicality of the dissertation work is significant and stems from the fact that modern trends in economic science, the development of contemporary technologies and their increasingly widespread use all have a seriously impact financial modelling. It is also necessary to take into account the influence of technological advances in the construction of financial models and in the preparation of financial analyses, as those could be defined as important for making informed management decisions.

The dissertation research focuses on identifying the appropriate tools for financial modelling, developing, and implementing a specific financial pattern. Those could help establish the financial position of mobile operators that carry out their economic activity on the territory of the Republic of Bulgaria. In structural terms, the main objective is detailed in two sub-goals. The first sub-objective is related to the identification and theoretical systematisation of basic financial instruments and their financial indicators to be used in establishing the financial position of business organisations. The second sub-objective is based on the systematisation and presentation of an appropriate financial model, which objectively takes into account the existing relationship between the results of financial modelling and the results of the use of other economic concepts for an enterprise operating under specific market conditions.

The two main sub-objectives structurally represent the content of the three main chapters in the dissertation work.

The subject of the dissertation work is to determine the set of instruments and indicators of the financial position of enterprises, reflecting their objective financial position at the time of research by focusing on the process of financial management of enterprises and on the assessment of cause-and-effect relationships between the input and output of this process.

The object of research in the dissertation work is the enterprises specialised in providing the service of mobile telephony, that is, it includes the so-called mobile operators forming the market of telecommunication services in Bulgaria.

According to the defined goals, object, and subject of the dissertation research, the doctoral candidate has defined his main doctoral thesis, namely: "In the construction of an applicable objective financial model, it is possible to take into account the market structure. Therefore, the specifics of the market, of

which the business organisations under consideration form a part, can be taken into account in the financial management process.”

The scientific literature used includes 253 sources (of those 10 are Bulgarian and 243 are foreign).

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The research approach to the main objective, the two main sub-objectives and the formulated doctoral thesis is based on the systematisation of the theoretical foundations of financial modelling, with an in-depth study and a theoretical analysis of the various theories and concepts of the role and place of financial models in the financial management of the individual enterprise. Three financial models are examined in detail, namely: by Dahooie, Zavadskas, Vanaki, Firoozfar (2019); by Safaei Ghadikolaei, Khalili Esbouei and Antucheviciene (2014), and by Bulgurcu (2012). All of them have been developed in recent years and are based on different financial indicators in terms of number and content.

A critical analysis of various financial indicators and tools for financial analysis has been offered and on this basis a synthesis of various theoretical financial models has been carried out.

An author's methodology has been developed for determining the weights of financial indicators in the financial model, along with a methodology for assessing the financial position of enterprises with a financial model adapted by the author, applicable to the conditions of markets with a monopolised or dominant market position.

The main financial indicators of the companies operating in a certain segment of the telecommunications market in Bulgaria have been analysed and on this basis a comparative-applied analysis has been performed, highlighting differences in their financial management.

The proposed methodological scheme for constructing a financial model, taking into account the market behaviour of individual enterprises, has been certified for the conditions of the oligopoly market structure for mobile and fixed services in Bulgaria.

Based on the results of the research, summaries, conclusions, and specific recommendations for improving the financial management of operators for mobile and fixed services in Bulgaria have been formulated.

Having considered the entire dissertation work in detail, I can assert that the achieved results correspond to the main objective and the two sub-objectives set, which, along with the achieved positive results, determine my overall approval of the work since it manifests all the qualities of a dissertation research necessary for obtaining an educational and scientific degree of

“doctor”. The dissertation research provides an opportunity for future developments in the field of preparing adapted financial models for enterprises that operate under other market conditions.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

The derived scientific results and conclusions correspond to the contributions formulated by the author.

My general assessment is that the presented results of the research carried out in Bozhidar Radkov's dissertation work can be characterised as enriching the existing knowledge and application of scientific achievements.

5. Evaluation of dissertation publications

The procedure documents list three scientific papers in prestigious journals. Two of them are in Bulgarian, in which the doctoral candidate is the sole author. One publication is in English in a Scopus-refereed scientific journal, which is under print.

The scientific publications meet the requirements for obtaining the educational and scientific degree of “doctor” and manifest the author’s activity in publicising the results achieved in the dissertation work. The attached publications correctly reflect the results of the scientific research.

6. Assessment of the abstract of dissertation work

The abstract of dissertation work is 41 pages long. It offers a general outline of the dissertation work and describes its structure and content. The content of the individual chapters is presented in a synthesised form, the emphasis being on the most important theoretical, methodological, and empirical results. An overview of the main scientific and scientific-applied contributions is presented. A list of the author's publications on the research topic is attached.

My overall assessment of the abstract of dissertation work is that it presents the main points of the dissertation work correctly, precisely, and in the necessary completeness.

7. Critical notes, recommendations and questions

I do not have any critical notes.

I take the liberty of recommending that the PhD candidate continue his scientific research in the field of financial modelling and financial instruments under different conditions of the market environment or branches of industry.

During the public defence, Bozhidar Radkov should take a position on the following question: "To what an extent does the methodology developed by

you for determining the weights of the financial indicators in the specific financial model contribute to the objectivity of the obtained results?".

8. Conclusion

The dissertation work contains scientific and scientific-applied results, which are an original contribution to science and meet all the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and of the Regulations for the Implementation of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. The dissertation work shows that Mr. Bozhidar Rumenov Radkov has profound theoretical knowledge and professional skills in a scientific specialty 3.8. Economics and demonstrates qualities and skills for performing independent research.

All the above considered, and based on the positive results achieved in the dissertation work, and in accordance with the accepted requirements for obtaining the educational and scientific degree of “doctor”, I recommend with full confidence to the respected scientific jury that Bozhidar Rumenov Radkov be awarded the educational and scientific degree of “doctor” in the Field of higher education 3. Social, Economic, and Legal Sciences; Professional Field 3.8. Economics; Scientific Specialty: Economics and Management (Industry).

28th April 2024
Sofia

Signature:
(Assoc. Prof. Veselin Mitev, DSc.)